

فرهنگستان

دوشنبه ۵ آبان ۱۴۰۴
شماره ۴۵۴۱
۸ صفحه
۱۰۰۰۰ تومان

قوم گرایی روی قله؟

زینب مرزوقی
خبرنگار گروه جامعه

اخیراً سرپرست معاونت سیاسی و امنیتی استاندار اردبیل در جلسه شورای اجتماعی خبر داده بود مسئولان این استان به دنبال تغییر نام کوه سیلان به ساوالان هستند؛ چرا که در پی تغییر نام مناطق و جغرافیاهای مختلف در دوره پهلوی، نام این کوه از نام تاریخی «ساوالان» به «سیلان» تغییر کرده است. بنا به گفته این مقام مسئول اکنون «به خواست و مطالبه مردم» نام این کوه قابل تغییر است. وعده تغییر نام کوه سیلان در حالی است که در گزارشی که خبرگزاری ایرنا از نشست شورای اجتماعی استان اردبیل منتشر کرده است، مسئولان این استان ثبت جهانی کوه سیلان را نیز وعده داده بودند. به دنبال انتشار این خبر، کارزاری با عنوان مخالفت با تغییر نام کوه سیلان نیز در سایت کارزار ثبت شد و در درخواست دوخطی این کارزار آمد که نام کوه سیلان در اکثر منابع فارسی و عربی «سیلان» است و ریشه تاریخی نام این کوه همین است که اکنون هست. از موقعیت جغرافیایی سیلان که بگذریم و در منابع تاریخی که نام سیلان را جست و جو کنیم، به روایات تاریخی مختلفی می‌رسیم که از قضاتایید می‌کنند، نام کوه «سیلان» ریشه تاریخی دارد و علاوه بر آن هیچ ردی از نام «ساوالان» در کتب تاریخی نیست. در برخی منابع کهن اسلامی از جمله آثار زکریای قزوینی، یاقوت حموی و مستوفی «سیلان» محل خلوت‌گزینی، الهام یا حتی ظهور زرتشت دانسته شده است. این اعتبار قدسی کوه سیلان در فرهنگ ایرانی به شکلی است که در روایت‌های محلی و سفرنامه ناصر خسرو نیز از سیلان به عنوان «کوه مقدس» یاد می‌شود و هنوز زیارتگاه‌های مذهبی در دامنه‌های آن فعال است.

در متون جغرافیایی کلاسیک مانند حدود العالم، تألیف قرن چهارم هجری، نزهت القلوب اثر حمدالله مستوفی و آثار مورخان دوره ایلخانی و صفوی، این کوه پیوسته با همین نام «سیلان» معرفی شده و به عنوان کوهی مقدس، آتشفشانی نیمه فعال و محل ریاضت پیامبران شناخته شده است. همچنین خاقانی شاعر تبریزی قرن ششم هجری سروده‌ای در زبانی کوه سیلان دارد و در آن شعر به صراحت، این کوه را «اسلان» معرفی می‌کند. یعنی نام سیلان حتی در میان ترک‌زبان‌های آذری کشور نیز نامی مرسوم است و هیچ نشانه‌ای از نام «ساوالان» نیست، از این گذشته، قدمت همین سروده‌نشان می‌دهد که نه تنها نام کوه سیلان دست خوش تغییر نشده است؛ بلکه ریشه تاریخی نیز دارد.

در معجم البلدان نوشته یاقوت حموی که یکی از مهم‌ترین آثار جغرافیایی در تمدن اسلامی به شمار می‌آید نیز نقل شده است که: «سیلان کوهی است از کوه‌های آذربایجان و با آنکه از دوره‌های گذشته تاریخی آتشفشانی در این کوه دیده نشده مع ذلک دهانه‌های آتشفشانی متعدد و چشمه‌های آبگرم فراوان موجود است». افزون بر این شواهد و قرائن تاریخی بسیاری وجود دارد که قدمت نام «سیلان» را تأیید می‌کنند و نشان می‌دهند که در هیچ کدام از مستندات تاریخی، ردی از نام «ساوالان» به عنوان نامی تاریخی وجود ندارد. به جز مستندات تاریخی مبنی بر قدمت تاریخی سیلان، آنچه که حائز اهمیت است؛ سیاست و ایده پشت پرده تغییر نام این کوه است. براساس گفته سرپرست معاونت سیاسی و امنیتی استاندار اردبیل، تغییر نام این کوه به ساوالان «بنا به درخواست مردم برای بازگرداندن نام‌های اصیل ترکی» است. این در حالی است که جغرافیای موجود در هر استانی و نه تنها سیلان در اردبیل، میراث یک شهر، یک قومیت و یک زبان نیست؛ بلکه میراث مشترک یک ملت است و نمی‌توان برای میراث مشترک یک ملت، با استدلالی تحت عنوان بازگرداندن نام‌های اصیل ترکی؛ میراث ملی و زبان مشترک و رسمی کشور را نادیده گرفت.

از این گذشته ادعایی تحت این عنوان که تغییر نام سیلان به ساوالان، درخواست مردم است به خودی خود شکاف اجتماعی و نزاع قومیتی ایجاد خواهد کرد و مسئله‌ای که اساساً دغدغه مردم نیست را نه تنها تبدیل به دغدغه خواهد کرد، بلکه به ماجرایی برای شکاف اجتماعی و نزاع قومیتی و اولویت قراردادن قومیت بر ملیت تبدیل خواهد شد. پیشنهاد تغییر نام تاریخی سیلان دست‌کاری فضای اجتماعی است و دوقطبی‌مخربی است که قومیت و ملیت را در برابر هم قرار می‌دهد. افزون بر این مسئله جاذبه طبیعی مانند کوه سیلان یا کوه دماوند نمادی از طبیعت است که عواطف بسیاری از ایرانیان فارغ از قومیت به آن گره خورده است. یعنی بسیاری از مردم ایران، سواء از اینکه کوه سیلان و یا کوه دماوند در کدام استان قرار دارد، آن را نمادی از جغرافیای ایران می‌دانند. یعنی فراتر از قومیت، سیلان تاریخچه‌ای ملی دارد و نمی‌توان به بهانه احیای زبان ترکی و قومی تاریخچه مشترک ملی این کوه را نادیده گرفت و میان سایر ایرانیان یا همسایگان ترک‌زبان آذری این کوه، تفاوت قائل شد. تصمیم منطقه‌ای برای نام کوه سیلان، به وضوح تبعیض منفی قومیتی است و دوقطبی مسمومی را میان هموطنان آذری و سایر ایرانیان در پی خواهد داشت.

واقعیت عمومی درباره رئیس جمهور آمریکا
حضور میلیونی مردم مالزی و کره جنوبی است
نه دیدار تحقیرآمیز حکام قطر در هواپیما

جرم تراکم

بازیان ۵۰۳ همتی آینده چه کار می‌شد کرد؟

از وام برای ۲.۵ میلیون شغل تا ۱۴.۵ هزار مگاوات برق

سینمای اجتماعی ایران روی موج‌ترندها

بهمن کامیار، کارگردان فیلم سینمایی «لاک‌پشت» در گفت‌وگو با «فرهنگستان» مطرح کرد

فرمان نمی‌شود تابستان

این گرمای هوا در دهه اول آبان طبیعی نیست؛ چشم‌انداز بارش باران، وضعیت آب، برق، گاز و... در ادامه سال چگونه است؟

۲۷ پرستار برگزیده مراکز درمانی دانشگاه آزاد معرفی و تقدیر شدند

فرشتگان سفیدپوش نبض زندگی در بیمارستان‌ها

منابع آمریکایی اعتراف کردند که دقت شلیک‌های موشکی ایران در روزهای پایانی جنگ ۹۰۰ درصد افزایش داشت

اتوبان هوایی تل‌آویو به روایت آمار